

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.16, november 2020

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Jon Tafdrup

Tilsyn ved dr.phil. Lis Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“[Et Sorgens Budskab Norden gennemsuser]”

ved Kim Steen Ravn

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Grundtvigs sørgedigte
- 3 Digtet til Oehlenschläger
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

Adam Oehlenschläger døde den 20. januar 1850. Han blev begravet fra Vor Frue Kirke den 26. januar. Grundtvigs “Et Sorgens Budskab Norden gennemsuser” blev sunget af et kor ved gudstjenesten, og J.P. Mynster holdt sørgetalen i kirken (Bibliografien, bind 3, s. 31). Oehlenschläger blev begravet på Frederiksberg Kirkegård, hvor Grundtvig holdt en tale ved graven. Det fremgår af hans nekrolog, “Skjaldekongen Adam Øhlenslæger”, hvor han også benytter lejligheden til at korrigere den opfattelse, at talen skulle have været rørende. Ifølge Grundtvig var den rolig og højtidelig (Grundtvig 1850, s. 90).

2 Grundtvigs sørgedigte

Grundtvigs sørgedigte var almindeligvis ikke personlige. I “‘Rød og hvid i Billedsalen.’ Grundtvigs døds- og mindedigte I” beskriver Flemming Lundgreen-Nielsen “Et Sorgens Budskab Norden gennemsuser” (1980) som en versificeret sørgetale, der er ét blandt flere som ikke når samme kompleksitet, som de tidligere sørgedigte (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 24). Sune Auken skriver i *Eftermæle. En studie i den*

danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrik Thomsen (1998), at digtet til Steffens sammen med mindedigterne til bl.a. Frants Volkmar Reinhard, Svend Hersleb, Povel Dons, Johann Gottlieb Fichte og Povel Dons i højere grad er karakteristiske portrætter (Auken 1998, s. 133). Disse digte:

frembyder nogle af de mest interessante menneskebilleder, den danske dødedigtning overhovedet har. Det siger noget om Grundtvigs sans for polemikken, at næsten alle ovennævnte digte har et ret kritisk blik på afdøde eller hans virke eller polemiserer med afdøde mod en ugudelig eller åndsforladt samtid (Auken 1998, s. 134).

3 Digtet til Oehlenschläger

“Et Sorgens Budskab Norden gjennemsuser” består af fire strofer à 10 vers. De første otte vers har krydsrim, de sidste to vers har parrim. Sørgedigtet blev skrevet til en eksisterende melodi af C.E.F Weyse, men Grundtvig nævner ikke hvilken (Grundtvig 1850, s. 83). I en fodnote tilføjer han følgende tekstkritiske bemærkning til strofe 4, vers 7: “Med strængt Hensyn paa *Musiken* skulde der heller [hellere] staaet: ‘Saa skøn en Bolig, som ei saaes tit, / Som den, vor Skjald har malt og til den beilet’” (s. 85).

Strofe 1 beskriver Oehlenschlägers død gennem en række voldsomme naturbilleder: “Vinter-Stormen” (vers 2) og “Vinterstrømmen i det vilde Hav” (vers 4). Voldsomheden understreger, hvordan dødsfaldet er noget, der angår hele Norden. Strofen danner en markant modsætning til strofe 2, der i mere afdæmpede vendinger beskriver, hvordan *digteren* Oehlenschläger ikke er død: “Dog stille! Skjalden er ei død” (vers 1). Vinteren i første strofe fungerer som optakt til et nyt forår (strofe 2, vers 2). I strofe 3 introducerer Grundtvig den kristne forestilling om evigheden (vers 10), en forestilling, der rummer en større trøst i dødsstunden end i storheden som digter, og hvad den end måtte føre med sig af status (vers 4-7). Det kristne element fastholdes i strofe 4, hvor de to sidste vers beskriver døden som en *metamorfose* (forklarelse), der fører afdøde til en højere skikkelse. Også dette er et kristent motiv. “Et Sorgens Budskab Norden gjennemsuser” præges altså af flere kristne forestillinger, mens den norrøne mytologi og hedenske reinkarnation tilsvarende fylder mindre i digtet.

I “Rød og hvid i Billedsalen.’ Grundtvigs døds- og mindedigte II” ofres der særlig opmærksomhed på strofe 3. Strofen betegnes som *fatal* for portrættets gyldighed, siden Grundtvig i dødsstunden lader Oehlenschläger trøste “sig med den kristne tanke om evigheden, der overgår al verdslig poesi, berømmelse og kløgt” (Lundgreen-Nielsen 1981, s. 83, note 65). Det skyldes, at Oehlenschläger, ifølge Lundgreen-Nielsen, snarere fandt trøst i forberedelserne til sin egen sørgefest på Det kongelige Teater og ved sønnens oplæsning af passager i Oehlenschlägers tragedie *Sokrates* fra 1835 (Oehlenschläger 1851, bind 4, s. 315 f.). Erindringerne synes dog ikke at støtte læsningen af strofe 3 som fatal. Siderne der henvises til i note 65 omhandler snarere Oehlenschlägers almene sundhedstilstand og oplæsningen fra *Sokrates*, der beskriver døden som: “En Reise til et Sted, hvor, efter Sagnet, / Man atter træffer alle sine Kiære” (Oehlenschläger 1851, bind 4, s. 316). Grundtvig udtrykker i strofe 3 altså blot en almindelig kristen forestilling om livet efter døden. Det kristne motiv understreges

yderligere i strofe 4, hvor Grundtvig alluderer til sin salme "Fred til Bod for bittert Savn" (1843). Salmen slutter med ordene: "Fred med eder! Herrens fred, / nu og i al evighed" (Grundtvig 1988, salme 426).

Digtet til Oehlenschläger har flere af de særtræk, der er karakteristiske for Grundtvigs sørgedigte. Oehlenschläger beskrives som "Nordens Aand" (strofe 2, vers 3). Den opfattelse findes allerede i "Om Oehlenschlägers Baldur hiin Gode" (1807), hvor Grundtvig på første side kalder Oehlenschläger for Ejvind Skjaldespilders broder, og "den første ægte nordiske Digter i næsten et Aartusinde" (Grundtvig 1807, s. 301). Der går altså en lige linje fra læsningen af "Baldur hin Gode" til fremstillingen af Oehlenschläger i sørgedigtet 43 år senere. Henvisningen til inspirationen fra Brage er endnu et norrønt træk i digtet (strofe 3, vers 4).

"Hjerternes Kjærminde" (strofe 3, vers 7) er endnu en måde at indskrive Oehlenschlägers nordiske forfatterskab i mindediget. I Oehlenschlägers *Axel og Valborg. Et Sörgespil* (1810) spiller en krans af forglemmigej (kjærminder) en væsentlig rolle. I den første regibemærkning hedder det: "I Forgrunden tvende mægtige Kirkepillere, som understøtte Hvælvingen, den venstre betegnet med tre Kors den højre viser Tegnet AV [dvs. Axel og Valborg] omkranset af Forglemmigei" (Oehlenschläger 1810, s. [4]).

"Et Sorgens Budskab Norden gennemsuser" adskiller sig i blandingen af hedenske eller norrøne og kristne motiver fra de tidlige sørgedigte. Mindediget til Oehlenschläger præges af en anden fordeling af de to motiver, hvor de tidligere digte i samme genre i højere grad præges af hedenske motiver (jf. Lundgreen-Nielsen 1981, s. 77).

4 Anvendt litteratur

- Auken, Sune (1998) *Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrik Thomsen*. København.
- Bibliografien, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Grundtvig, N.F.S. (1807) "Om Oehlenschlägers Baldur hiin Gode" i *Ny Minerva*, december 1807, s. 301-320. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1850) "Skjaldekongen Adam Øhlenslæger" i *Danskeren*, nr. 6, 16. februar, s. 81-96. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1988) "Fred til bod for bittert savn" [1843] i *Den Danske Salmebog*. København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) "Rød og hvid i Billedsalen." Grundtvigs døds- og mindedigte I" i *Grundtvig-Studier* 1980, s. 23-60. København.

- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1981) “Rød og hvid i Billedsalen.’ Grundtvigs døds- og mindedigte II” i *Grundtvig-Studier* 1981, s. 47-83. København.
- Oehlenschläger, Adam (1810) *Axel og Valborg. Et Sörgespil*. København.
- Oehlenschläger, Adam (1850-1851) *Oehlenschlägers Erindringer*, bind 1-4; bind 4 (1851). København.